

На основу члана 73, става 1. тачке 16 и члана 146. Статута Универзитета у Новом Саду (Савет Универзитета у Новом Саду, 3. октобар 2006. године), Сенат Универзитета у Новом Саду, на 12. седници одржаној 22. априла 2010. године, д о н о с и

КОДЕКС ПРОФЕСИОНАЛНЕ ЕТИКЕ УНИВЕРЗИТЕТА У НОВОМ САДУ

І ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Етичко нормирање и актери

Члан 1.

Кодекс професионалне етике Универзитета у Новом Саду (у даљем тексту: Кодекс) чине општа морална начела, као и посебна начела професионалног морала, којима се регулише морално понашање на Универзитету у Новом Саду (у даљем тексту: Универзитет), као и у јавном животу.

Члан 2.

Лица на које се односи Кодекс припадају академској и универзитетској заједници.

- 1) Под изразом „академска заједница“ мисли се на наставнике, научнике, уметнике и сараднике који учествују у наставним делатностима, научним истраживањима, уметничком раду, као и менторским пословима на Универзитету.
- 2) Изразом „универзитетска заједница“ означавају се чланови академске заједнице: студенти, особе које сарађују у остваривању научних, наставних и уметничких програма, као и запослени у заједничким и помоћним стужбама Универзитета и факултета који му припадају.

Члан 3.

Кодекс се односи и на понашање особа које нису запослене на Универзитету, али су својим радом повезане са Универзитетом.

Сврха Кодекса

Члан 4.

Сврха Кодекса је морална регулација понашања људи у универзитетској заједници, тј. нормирање општих и посебних моралних вредности и моралних стандарда према којима у понашању треба да се руководе чланови универзитетске заједнице, као и сви људи који су повезани с радом Универзитета.

Члан 5.

Морални стандарди Кодекса уређују заштиту личних, академских, стваралачких и духовних слобода, као и достојанства чланова универзитетске заједнице. Иако се на пољу

моралне регулације понашања могу делом преклапати с правном регулацијом, морални стандарди не могу бити замена за кривичне, прекршајне, дисциплинске и управне поступке уређене законом, као и другим прописима Универзитета или факултета у његовом саставу.

Члан 6.

У Кодексу излажу се морални стандарди и начини њихове примене на Универзитету. На основу тога Кодекс раздељује се на излагање:

- А. Основних стандарда морално прихватљивог понашања на Универзитету;
- Б. Моралних стандарда у наставној, научној и уметничкој делатности на Универзитету;
- Б. Делатности Етичког одбора задуженог за тумачење и примену Кодекса.

II МОРАЛНИ СТАНДАРДИ И ЊИХОВА ПРИМЕНА

(А) ОСНОВНИ СТАНДАРДИ МОРАЛНО ПРИХВАТЉИВОГ ПОНАШАЊА НА УНИВЕРЗИТЕТУ

Академска слобода

Члан 7.

Академска слобода је основни услов и обележје наставног, научног и уметничког рада на Универзитету. Чланови академске заједнице у свом професионалном раду треба да буду вођени идејом слободе у научном и уметничком стваралаштву у духу поштеног, објективног и одговорног трагања за истином, стицањем и дистрибуцијом знања.

Члан 8.

Чланови академске заједнице слободни су у испитивању и критичком односу према научним, уметничким и друштвеним вредностима.

Члан 9.

Дужност Универзитета је да заштити све чланове академске заједнице од сваког облика ограничавања или ускраћивања права на академску слободу. Универзитет треба да подстиче слободу мишљења и изражавање мишљења као основну вредност у свим облицима своје делатности.

Аутономија наставног, научног и уметничког рада

Члан 10.

Чланови академске заједнице имају право на:

- 1) аутономно деловање на Универзитету, у границама свога професионалног статуса на Универзитету и у складу са циљевима Универзитета;
- 2) несметан професионални развој и усавршавање у складу с личним плановима и могућностима, у мери у којој се не нарушава исто право другој особи. Универзитет је дужан да осигура услове за остваривање овог права.

Члан 11.

Чланови академске заједнице имају моралну дужност да се:

- 1) према другим члановима заједнице и према Универзитету у целини понашају на поштен, одговоран и непристрасан начин;
- 2) придржавају добрих универзитетских обичаја и принципа изврности у свим подручјима своје делатности ради остваривања заједничког добра Универзитетске заједнице у целини.

Достојанство, једнакост и праведност – Академска равноправност

Члан 12.

- 1) Чланови универзитетске заједнице морају бити поштовани као личности с правом на достојанство и морални интегритет, као и с правом на приватност.
- 2) Чланови универзитетске заједнице дужни су да се понашају према принципима једнакости и праведности. У моралном погледу недопустив је сваки облик искоришћавања, узнемиравања, злостављања и дискриминације у универзитетској заједници.
- 3) Нико од чланова универзитетске и академске заједнице не сме злоупотребљавати свој положај и ауторитет, не сме личне интересе претпостављати објективном просуђивању, нити их стављати испред морално прихватљивог и професионалног обављања радних обавеза.
- 4) Свим члановима универзитетске заједнице треба осигурати једнаке услове развоја интелектуалних способности и вештина, остваривања професионалних обавеза, као и напредовања.
- 5) Искључиви критеријими вредновања и напредовања морају бити стручност, способност и професионалне заслуге, оспособљеност и резултати у обављању одређене врсте делатности, послова и задатака.
- 6) Сваком члану своје заједнице Универзитет је дужан да осигура уживање свих људских права која се остварују у универзитетској заједници.
- 7) Чланови универзитетске заједнице не смеју бити подложни предрасудама, које могу довести до необјективности или било ког облика дискриминације према етничкој, националној и религијској припадности, језику, раси, полу, полној оријентацији, политичком опредељењу и здравственом стању, телесном изгледу и инвалидности и другим индивидуалним разликама.

Принцип професионалности – Академско понашање

Члан 13.

- 1) Чланови академске заједнице дужни су да професионално и савесно, поштујући моралне стандарде објективности, разборитости и толерантности, испуњавају своје обавезе према колегама, студентима и другима у професионалној комуникацији на Универзитету.
- 2) То подразумева и објективност и толеранцију у дијалогу са туђим ставовима и мишљењима, те непристрасност у оцени рада и резултата других особа.
- 3) Критеријум стручности, изврсности и стручног усавршавања обавезујући је у моралном смислу за све чланове академске заједнице.
- 4) Од чланова академске заједнице очекује се сарадња у професионалним односима, као и деловање у духу заједничких циљева на Универзитету.
- 5) Вербална и невербална комуникација чланова академске заједнице треба да буде у складу с њиховим задацима и улогом у заједници.
- 6) Њихова обавеза је да када сазнају за њих, јавно осуде негативне појаве, посебно непрофесионалност, неодговорност и све друге облике неморала.
- 7) Деловање чланова универзитетске заједнице је у духу остваривања заједничких циљева.
- 8) Учешће чланова академске заједнице у делатностима изван Универзитета не сме бити у сукобу с њиховим обавезама на Универзитету, нити им штетити.

- 9) Чланови академске заједнице у тим делатностима дужни су да чувају углед и достојанство Универзитета.

Морално неприхватљива понашања – Академски интегритет

Члан 14.

- 1) Морално је недопустива непосредна и посредна дискриминација на Универзитету заснована на националној, етничкој, расној, полној и религијској припадности, као и дискриминација на основу политичког опредељења, здравственог стања, порекла, телесног изгледа, избора животног стила, трудноће, породичног и брачног статуса, година и инвалидности.
- 2) Морално је неприхватљив сваки облик узнемиравања између чланова универзитетске заједнице. Таквим се понашањем сматра вербални, невербални или физички чин или више поновљених чинова понижавања, вређања или застрашивања, којима се нека особа омета у обављању радних задатака или студентских обавеза.
- 3) Недопустив је у моралном смислу сваки облик сексуалног узнемиравања, путем упућивања вербалних и физичких предлога сексуалне природе другој особи, физичко напастовање, наглашено истицање алузија на секс, исмејавање сексуалне оријентације, као и захтевање сексуалних услуга у замену за уступке с позиције ауторитета и положаја у универзитетској заједници.
- 4) Недопустиво је да се вербално и личним примером у просторијама Универзитета пропагира конзумација материја штетних по здравље – дувана, алкохола и дрога.
- 5) Морално је неприхватљива свака злоупотреба интелектуалне својине и научних достигнућа.

Академска универзалност и отвореност

Члан 15.

- 1) Универзитетска академска заједница има моралне обавезе према свим људима, у ширем друштвеном контексту, као што су поштовање универзалних људских права и слобода, у првом реду права на живот, приватност, интегритет и достојанство личности.
- 2) Универзитет је у обавези да обезбеди транспарентност у припреми, доношењу и примени прописа и укупном деловању Универзитета, као једну од његових темељних вредности.
- 3) Обавеза је свих чланова универзитетске заједнице који својим положајем на Универзитету располажу подацима са статусом поверљивости да штите тајност таквих података.

(Б) МОРАЛНИ СТАНДАРДИ У НАСТАВНОЈ, НАУЧНОЈ И УМЕТНИЧКОЈ ДЕЛАТНОСТИ – ОДНОС ПРЕМА ПРОФЕСИЈИ

Одговорност према професији

Члан 16.

- 1) Чланови академске заједнице обавезни су да теже постизању и преношењу најновијих сазнања у својим дисциплинама, да омогуће студентима делотворно постизање циљева наставних програма, да свим студентима омогуће једнаке услове партиципације у наставним садржајима.
- 2) Дужност чланова академске заједнице је да следе принципе академске слободе, аутономије наставног, научног и уметничког рада, као и професионалности.

- 3) У образовном процесу чланови академске заједнице имају дужност да примењују савремена сазнања и процедуре, да би на оптималан начин испуњавали циљеве својих наставних предмета.

Члан 17.

- 1) Чланови академске заједнице обавезни су да прате и унапређују научно-стручна знања и вештине, као и да се придржавају принципа професионалне етике и у научно-истраживачком раду.
- 2) При проналажењу оптималних решења воде се расправе на бази аргумената и критичке толеранције.
- 3) У научним истраживањима морално је недопустиво свако непоштовање утврђених стандарда чињењем или пропуштањем да се адекватно и правовремено делује, измишљање резултата, фалсификација, плагирање и измишљање препорука.
 - Под појмом „измишљање резултата“ мисли се на фабрикацију резултата који не одговарају истраживању или на основу истраживања која нису ни обављена.
 - „Фалсификација“ (кривотворење) је непоштено и тенденциозно тумачење резултата научног истраживања.
 - „Плагирање“ је преписивање из туђих радова, књига и истраживања без навођења изворних аутора којим се незаконито и неморално присваја туђа духовна својина и туђ истраживачки рад.
 - „Измишљање препорука“ је лажно представљање академских постигнућа.

Члан 18.

- 1) Морално су неприхватљива понашања у научно-истраживачком процесу скопчана са неразборитим излагањем ризику од физичких и психичких повреда људи, повреда животиња и угрожавања околине.
- 2) Посебно треба штитити права деце и малолетника.
- 3) У научним истраживањима и уметничком раду мора важити принцип свесног пристанка и обавештености учесника, као и принцип заштите њихових права и достојанства.
- 4) У научним експериментима са животињама се мора поступати према етичким и стручним стандардима.

Члан 19.

Морална је обавеза чланова универзитетске заједнице да најстриктније избегавају сваки облик корупције, односно не смеју се тражити дарови, подстицати даровање, ни примати дарови за себе или другу особу, за које се може претпоставити да ће посредно или непосредно утицати на њих у извршавању обавеза и поштовању професионалних права и дужности.

Одговорност према студентима

Члан 20.

- 1) Морална је дужност наставника и сарадника на Универзитету да доприносе интелектуалном развоју студената у настави поштовањем принципа изврсноности како у научно-истраживачком, тако и у наставном раду.
- 2) Наставници су дужни да студентима обезбеде објективно, транспарентно, јавно, праведно и праводобно вредновање њиховог рада.

Члан 21.

- 1) Односи између наставника и студената морају следити принцип добронамерности, тј. узајамност поверења и уважавања (*bona fide*).
- 2) Наставници имају моралну дужност да поштују достојанство личности студената и штите њихова права и академске слободе.
- 3) Морално је препоручљиво да наставници узимају у обзир мишљење студената о својој наставној компетенцији ради побољшања квалитета наставе.

Члан 22.

Морално је неприхватљив било који облик увредљивог и потцењивачког односа, понижавања, искоришћавања, дискриминисања, злоупотребљавања и уцењивања студената од стране наставника и сарадника или било којег члана универзитетске заједнице.

Одговорност према колегама

Члан 23.

- 1) Односи између наставника, као и између наставника и сарадника морају се заснивати на колегијалности, узајамном уважавању, култури моралне комуникације и поштовању људског достојанства.
- 2) Колегијална расправа о научним и истраживачким проблемима мора се базирати на високом степену толерисања разлика у мишљењима, при чему се могу супротстављати само научни, стручни и професионални аргументи, који не смеју да изазивају непринципијелне спорове или нарушавају правила понашања.
- 3) Недопустиво је омаловажавање личности и рада других наставника и сарадника, као и примене неакадемске реторике у расправама пред студентима и другим члановима универзитетске заједнице.

Члан 24.

- 1) Морална обавеза наставника је да млађим колегама и сарадницима (у хијерархијском односу старијег према млађем) несебично пружају помоћ у научном и образовном раду, уз уважавање њихове личне и интелектуалне аутономности.
- 2) Морално је неприхватљиво наметање другима, како услова за напредовање који нису у складу са прописима, и *vice versa*, потписивање реферата за избор у звање мимо утврђених критеријума, због незамерања, пријатељства, противуслуге, стицања материјалне или неке друге користи.

Члан 25.

Морална обавеза млађих наставника и сарадника је да према наставницима исказују дужно поштовање личног и професионалног интегритета.

Одговорност према универзитетској заједници

Члан 26.

- 1) Сви чланови универзитетске заједнице треба да доприносе угледу и остваривању задатака Универзитета. Морају бринути о добру и интересима Универзитета у духу академских слобода и аутономије академског рада.

- 2) Обавеза је свих чланова универзитетске заједнице да чувају интегритет и поштују устројство Универзитета и матичне установе, уз слободу, право и обавезу да критикују и мењају њихова правила.

Члан 27.

У моралном погледу није прихватљиво:

- 1) ометање и непоштовање професионалних и моралних стандарда у свим сегментима универзитетског рада;
- 2) сваки облик деловања у супротности с професионалним критеријумима у сврху остваривања повлашћене позиције појединаца или група људи;
- 3) несавестан однос према имовини Универзитета и њена употреба у изван-универзитетске сврхе без одобрења;
- 4) представљање својих ставова као службених ради стицања користи.

Одговорност јавног наступања

Члан 28.

- 1) Универзитет има велику друштвену одговорност која укључује и право чланова универзитетске заједнице на јавно наступање и слободно изношење мисли и ставова, како наставника и сарадника, тако и студената.
- 2) У свим вануниверзитетским активностима и наступима у ширем друштвеном окружењу чланови академске заједнице морају да воде рачуна о томе да се нарушавање моралних норми одражава и на углед Универзитета и матичног факултета.

Члан 29.

Чланови универзитетске заједнице који су овлашћени да јавно наступају у име Универзитета јасно треба да истакну да излажу официјелне ставове и да то чине по етичким и професионалним стандардима.

Члан 30.

Једна од основних одговорности чланова академске заједнице представља њихова спремност да прихвате и личним примером промовишу етичке стандарде и принципе, нарочито оне који се односе на личност члана академске заједнице, што се огледа кроз непрестани рад на сопственом стручном, научном и/или уметничком усавршавању.

Члан 31.

Морално је неприхватљиво:

- 1) ауторско дописивање на радове, чињено из сервилности или утицаја на друге ауторе са позиције субординације или другог облика зависности и других побуда;
- 2) нетачно навођење и вредновање сопствених научних и/или уметничких радова у пријавама за избор у звање, у научном картону и другим јавним документима.

Одговорност студената

Члан 32.

- 1) Студенти су дужни да поштују достојанство личности својих наставника и сарадника и да се у академској заједници понашају као аутономне личности са свешћу да

припадају академској заједници у којој је нужно поштовање добрих универзитетских обичаја.

- 2) Морално је неприхватљив сваки облик обмањивања и преваре од стране студената, нарочито применом савремених аудио-визуелних технологија.
- 3) Чланови академске заједнице не смеју омогућавати и толерисати преписивање, као и друге облике обмањивања и преваре студената код провере знања.

(В) ОДБОР ЗА ЕТИЧКА ПИТАЊА

Члан 33.

- 1) Сходно члану 80. Статута Универзитета Сенат именује Одбор за етичка питања који спроводи првостепени поступак у утврђивању повреда кодекса.
- 2) Начин именовања и разрешења чланова Одбора за етичка питања и првостепени поступак за утврђивање повреда Кодекса уређују се општим актом који доноси Сенат.

III – ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 34.

Факултети у саставу Универзитета могу допунити кодекс специфичним потребама своје високошколске установе, на начин да нове одредбе нису у супротности с овим Кодексом.

Члан 35.

- 1) Кодекс ступа на снагу 8 дана након што га усвоји Сенат.
- 2) Усвојени Кодекс објавити на веб сајту Универзитета.

РЕКТОР УНИВЕРЗИТЕТА

Проф. др Мирослав Весковић